

**Інформаційна освіта
та професійно-комунікативні технології
XXI століття**

МАТЕРІАЛИ

VIII Міжнародної науково-практичної конференції

УДК 027.52(477)

О.О. Баюш

ІНТЕГРАЦІЯ ЯК КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

У статті проаналізовано можливості запровадження в Україні моделі інтегрованої бібліотеки.

Ключові слова: *сільська бібліотека, шкільна бібліотека, інтегрована бібліотека, публічна бібліотека.*

Активний розвиток кооперації бібліотек в останні десятиліття дозволив підвищити ефективність їхньої діяльності та покращити обслуговування населення. Сучасні напрямки співробітництва включають створення бібліотечних мереж і консорціумів та організацію бібліотечних партнерств з метою взаємного використання ресурсів, колективного надання послуг, підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів тощо. Так звані бібліотеки спільного використання (БСВ) або інтегровані бібліотеки, що набувають все більшого поширення у різних країнах світу, трактуються багатьма фахівцями як найвища форми кооперації, яка сприяє ефективним результатам діяльності.

Проблема об'єднання сільських та шкільних бібліотек в Україні не є новою. У 2002 році у Ровенській та Волинській областях, в порядку експерименту, терміном на три роки відбулося об'єднання публічних і шкільних бібліотек в сільській місцевості в централізовані бібліотечні системи [3][6][7].

В основу концепції інтегрованої бібліотеки лягла тенденція злиття громадських і наукових бібліотек в інформаційному суспільстві, а також досвід інтегрованих бібліотек Північних країн і США. Інтегрована бібліотека розуміється як нова форма співпраці між публічною спеціальною бібліотекою [5].

БСВ розуміється як бібліотека, де «два або більше індивідуальних постачальника бібліотечних послуг (частіш за все шкільна і публічна бібліотеки) обслуговують свій контингент читачів в одній будівлі згідно з договором, що регламентує взаємовідносини між ними» [8]. Основний принцип такої моделі бібліотеки – співпраця двох юридично та фінансово незалежних бібліотек, що виражається у професійній координації, об'єднанні та раціональному використанні інформаційних і кадрових ресурсів, обопільному розширенні пропонованих послуг. Мета співпраці – надання однаково якісних послуг усім відвідувачам, включаючи людей з особливими потребами, а також можливість навчання протягом усього

життя для всіх охочих. Ступінь інтеграції варіюється у кожному конкретному випадку, виходячи з особливостей розвитку бібліотечної справи в країні та регіоні [11].

Найбільш розвиненою та оптимальною моделлю інтеграції бібліотечного обслуговування є інтегрована бібліотека, що об'єднана зі шкільною на базі сільської бібліотеки.

Найбільш поширеним різновидом БСВ є публічна бібліотека, що об'єднана зі шкільною. Шкільні/публічні бібліотеки функціонують у сільських районах США, Канади, Великобританії, Австралії – там, де жодна з організацій-засновників не здатна самотужки фінансувати добре обладнану бібліотеку з просторим будинком, якісним фондом і кваліфікованим персоналом. За даними 2003 р., в межах БСВ працюють 40% публічних бібліотек Швеції, 9% – в Австралії (у штаті Південна Австралія – 40%), 8% – у Канаді і 2% – у США [4].

Незважаючи на досить тривалу історію розвитку бібліотек, дана концепція все ще розглядається американськими фахівцями як новаторська – не тільки тому, що кожна така бібліотека унікальна і створюється як реакція на конкретну ситуацію, але й тому, що вона продовжує еволюціонувати, охоплюючи бібліотеки різних країн, типів і розмірів.

В американській фаховій літературі розглядаються різні варіанти партнерств для публічної бібліотеки. Об'єднання зі шкільною бібліотекою включає декілька підтипів: з бібліотекою початкової школи (1 - 6 класи), молодшої середньої школи (7 - 9 класи) та старшої середньої школи (10 - 12 класи). У населених пунктах із кількістю жителів менше 5 тис. школи всіх трьох ступенів часто займають одну будівлю та обслуговуються однією бібліотекою [4]. Є приклади створення бібліотек за участю трьох партнерів: публічної сільської, шкільної та спеціальної бібліотек, наприклад, як у віддаленому поселенні Верді на кордоні штатів Невада і Каліфорнія [8].

У республіці Білорусь розробку інтегрованої сільської бібліотеки розпочали в 2009 р. у зв'язку з реалізацією Державної програми відродження та розвитку села. Центральна бібліотека отримала соціальне замовлення на розробку проекту «Інтегрована бібліотека». Типи і види бібліотек стійкі лише відносно, розмежувальні лінії між ними досить рухливі. Відзначається процес стирання межі між публічними та спеціальними бібліотеками, між науковими, навчальними і виробничими; є бібліотеки, які не можуть бути безапеляційно віднесені до будь-якого типу або виду. Пояснити це можна не лише позабібліотечними інтеграційними процесами, але й інтенсифікацією міжсистемних зв'язків

бібліотек з іншими установами культури та освіти. Таким чином відбувається інтеграція функцій бібліотек різних типів і видів [7].

У багатьох невеликих районах і містах Норвегії працюють бібліотеки, які поєднують виконання функцій шкільної та публічної бібліотек, що обслуговують як школярів, так і місцевих жителів. Шкільні бібліотеки є невід'ємною і обов'язковою частиною кожної початкової школи в Норвегії. Фонди цих бібліотек служать пізнавально-розважальним цілям і формуються згідно з педагогічними вимогами до навчального процесу [9].

Для ефективного бібліотечно-інформаційного обслуговування працівників сільського господарства в Концепції бібліотечної справи Чехії визнано необхідним: організувати і налагодити дієве міжбібліотечне співробітництво під час пошуку та використання інформаційних ресурсів; забезпечити більшу доступність бібліотечних фондів та їх розподілене комплектування; поліпшити методичне керівництво діяльністю бібліотек, їх кооперацію та координацію роботи; забезпечити подальший розвиток бібліотечно-інформаційного обслуговування усіх груп користувачів [10].

Розвиток інтегрованих сільських бібліотек супроводжується активною комп'ютеризацією їхньої діяльності, що особливо виразно проявляється у роботі бібліотек Польщі, де була прийнята концепція культурного та економічного розвитку сільських регіонів під назвою «Оновлення села» і базується на ініціативності і заповзятливості громадян. Але будь-яка економічна діяльність немислима без оперативної та повної інформації. У провідних країнах світу, наприклад у США, бібліотека сприймається як місце, де можна дізнатися про все. Проте, в Польщі робота в даному напрямку знаходиться ще на самому початку [2].

На основі аналізу та узагальнень щодо зарубіжних моделей сучасної сільської бібліотеки, можна констатувати, що найбільш розвиненою у міжнародному інформаційному просторі та придатною для українського бібліотечного співтовариства є модель інтегрованої сільської бібліотеки, яка має органічно об'єднати у собі публічну та шкільну бібліотеку, а також інтернет-центр на базі сільської бібліотеки. Концепція такої моделі бібліотеки надасть можливість реалізувати стратегічні орієнтири розвитку бібліотечної мережі в Україні та залучити бібліотечні інновації зарубіжних бібліотек й інформаційних інтернет-центрів.

Список використаних джерел

1. Белякова Д.А. Электронные информационные технологии и Интернет как средства повышения престижа чтения и расширения круга читателей // Открытый доступ: Библиотеки за рубежом: 2007: Сборник /

ВГБИЛ. – М.: Рудомино, 2007. - С.40 – 54.

2. Береславская М.В. Вклад сельских публичных и школьных библиотек в возрождение польской деревни // Открытый доступ: Библиотеки за рубежом: Сборник / ВГБИЛ. – М.: Рудомино, 2011. - С. 58 – 66.

3. Вербець М. Публічно-шкільні бібліотеки Рівненщини в умовах становлення – [Текст] // Бібліотечний форум України. – 2003. – №1. – С. 29 – 30.

4. Золотова Н.Ю. Объединенные библиотеки в США // Открытый доступ: Библиотеки за рубежом: 2007: Сборник / ВГБИЛ. – [Текст]. – М.: Рудомино, 2007. - С.54 – 78.

5 Мелентьева Ю.П. Библиотека как институт социализации юношества. – [Текст] / Ю.П. Мелентьева. - М.: АСОПиР, 2001. - 74 с.

6. Реорганізація бібліотечної мережі: зб. матеріалів / упоряд. С.Ступницька. – Рівне : ДЦНТЕІ, 2003. – 48 с.

7.Сельская библиотека: проблемы развития и перспективы. – [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.library.ru/1/kb/books/village_lib/chapter_03.php.

8. Bundy A., Amey L. Libraries like no others: evaluating the performance and progress of joint use libraries – [Текст]// Libr. trends. – 2006. – Vol. 54, No. 4. – P. 501 – 518.

9. Hoivik T. The Norwegian library association 1913 – 2005 – [Текст]// Bibliotek forum: IFLA 2005. Welcome to Norway. – 2005. – Vol. 30, N 6. – P. 24 – 25. – Bibliogr.: p. 25.

10.Концепсе rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 – 2010 – [Электронный ресурс] . – Режим доступа: <http://knihovna.nkp.cz/nkkr0403/0403123.html>

11.Peterson C., Breivik P.S. Reaching for a vision: the creation of a new library collaborative – [Текст] // Resource sharing a. inform. networks. – 2001. – Vol. 15, N 1/2. – P. 117 – 129.

В статье представлен анализ возможностей внедрения в Украине модели интегрированной библиотеки.

Ключевые слова: сельская библиотека, школьная библиотека, интегрированная библиотека, публичная библиотека.

The analysis of opportunities implementation the model of integrated library in Ukraine is presented in the article.

Keywords: rural library, school library, an integrated library, a public library.